

Schneider Anton Friedrich (1831-1890)

Wybitny anatom i histolog

Urodził się 13 lipca 1831 roku w Zeitz koło Merseburga (Saksonia-Anhalt), w rodzinie kupca Karla Friedricha Schneidera i Fryderyki Wilhelminy Müller. Do gimnazjum uczęszczał w swoim rodzinnym mieście, jednak ze względu na słabe zdrowie bardzo często opuszczał zajęcia. Bystry umysł pozwalał mu na szczęście szybko nadrabiać szkolne zaległości, dzięki czemu w roku 1849 ze świadectwem dojrzałości wyruszył na studia do Bonn. Tu poświęcił się studiom matematycznym i przyrodniczym, a pod wpływem prof. Troschela zainteresował się zoologią. W roku 1851 udał się do Berlina, gdzie mistrza i przyjaciela na całe życie, który odegrał istotną rolę w całym jego dalszym rozwoju, znalazł w osobie Johannes Müllera.

Gdy w roku 1854 uzyskał w Berlinie stopień doktora filozofii, zmarł nieoczekiwanie jego ojciec i Schneider, wobec konieczności zapewnienia bytu macosze i rodzeństwu, musiał zrezygnować z własnych planów i stanąć na czele ojcowskiego przedsiębiorstwa. Udało mu się jednak już wkrótce wyruszyć z Müllerem na wyprawę naukową do Norwegii. W drodze powrotnej ich statek rozbił się, na szczęście jednak zostali obaj uratowani, przy czym Schneidera wyciągnięto z wody dopiero po ponad godzinnym dryfowaniu na klatce z kurami.

Do Berlina Schneider powrócił dopiero wówczas, gdy przekazał ojcowskie przedsiębiorstwo w ręce młodszego brata, który osiągnął pełnoletniość. W roku 1859, po podróży do Neapolu, habilitował się i rozpoczął pracę w Muzeum Zoologicznym w Berlinie, gdzie zasłużył się porządkując zbiory Rudolphięgo (*Nematoda*). W roku 1861 pracował na Helgolandzie, gdzie dokonał doniosłego odkrycia metamorfozy u *Actinotrocha branchiata*. W roku 1869 mianowany został profesorem zwyczajnym w Giessen, a 12-letnia działalność w tym ośrodku należała do najpiękniejszych i najszcześniejszych okresów w jego życiu. Opublikował tu wyniki swych badań nad *Plathelmintha* oraz nad anatomią porównawczą i filogenezą kręgowców. W roku 1870 zgłosił się jako ochotnik do służby sanitarnej podczas wojny francusko-pruskiej.

W roku 1881 zrezygnował z zaszczytnej propozycji objęcia profesury w Marburgu i wyjechał do Wrocławia, gdzie objął Katedrę Zoologii po zmarłym w roku 1880 prof. Grube. Zajmował się filogenezą, systematyką, anatomią, embriologią i histologią zwierząt, publikując w każdej z tych dziedzin prace o doniosłym znaczeniu. Zapoczątkował we Wrocławiu nowoczesne w owym czasie badania morfologiczne i w szerokim zakresie upowszechnił badania mikroskopowe. Założył wydawane przez Uniwersytet Wrocławski „Zoologische Beiträge”, w którym publikowane były jego własne prace oraz prace wykonywane pod jego kierunkiem. Nadzwyczaj intensywnie działał w zakresie dydaktyki, a jego wykłady przyciągały wielu studentów. W roku akademickim 1886/1887 pełnił obowiązki rektora Uniwersytetu Wrocławskiego. Jego owocna działalność naukowa i pedagogiczna uhonorowana została Orderem Czerwonego Orła IV Kl. i tytułem tajnego radcy rządowego, a także członkostwem w wielu towarzystwach naukowych, w tym również członkostwem w Leopoldyńsko-Karolińskiej Akademii Przyrodników, do której przyjęty został w listopadzie 1874 roku (Matrikel No. 2149). Za czasów profesury Schneidera,

z uwagi na jego brak zrozumienia dla spraw muzealnictwa przyrodniczego, podupadło uniwersyteckie muzeum zoologiczne. W listopadzie 1889 roku zachorował, a stan jego zdrowia nie poprawił się mimo pobytu na Riwierze. Zmarł we Wrocławiu 30 maja 1890 roku.

Ważniejsze prace:

- 1854 – Beiträge zur Naturgeschichte der Infusorien. *Müller's Archiv für Anatomie, Physiologie und wissenschaftliche Medizin.*
- 1856 – Über die Bewegungen der Samenkörperchen der Nematoden. *Monatsber. Akad. Wiss.*
- 1858 – Über die Entwicklung der *Phylliroe bucephalum*. *Müller's Archiv.*
- 1858 – Über die Seitenlinie und das Gefässsystem der Nematoden. *Ibid.*
- 1860 – Über die Muskeln und Nerven der Nematoden. *Archiv von Reich. und Du Bois-Reym.*
- 1862 – Über die Methamorphose der *Actinotrocha branchiata*. *Ibid.*
- 1863 – Neue Beiträge zur Morphologie und Anatomie der Nematoden. *Ibid.*
- 1864 – Über die Muskeln der Würmer und ihre Bedeutung für das System. *Ibid.*
- 1864 – Beiträge zur Kenntniss der Protozoen. *Zeitschr. f. wiss. Zoologie.*
- 1864 – Beiträge zur Kenntniss der Radiolarien. *Ibid.*
- 1865 – Über Hämatozoen des Hundes. *Archiv von Reich. und Du Bois-Reym.*
- 1866 – Monographie der Nematoden. Berlin.
- 1867 – Zur Kenntniss des Baues der Radiolarien. *Archiv von Reich. und Du Bois-Reym.*
- 1868 – Über Bau und Entwicklung von *Polygordius*. *Ibid.*
- 1868 – Über den Bau der Acanthocephalen. *Ibid.*
- 1869 – Zur Entwicklungsgeschichte und systematischen Stellung der Bryozoen und Gephyreen. *M. Schultze's Archiv für mikroskop. Anatomie V.*
- 1871 – Entwicklung des *Echinorhynchus gigas*. *Oberhessische Gesellschaft.*
- 1873 – Entwicklungsgeschichte der Wirbelthiere (Muskeln). *Ibid.*
- 1873 – Entwicklung von Petromyzon. *Ibid.*
- 1877 – Über den Bau des *Amphioxus lanceolatus*. *Ibid.*
- 1878 – Untersuchungen über Plathelminthen. Giessen.
- 1879 – Beiträge zur vergleichenden Anatomie und Entwicklungsgeschichte der Wirbelthiere. Berlin.
- 1880 – Über die Auflösung der Eier und Spermatozoen in den Geschlechtsorganen. *Zool. Anzeiger.*
- 1880 – Über die Nerven des *Amphioxus*, *Ammocoetes* und *Petromyzon*. *Ibid.*
- 1882 – Über die Entwicklung der *Sphaerularia Bombi*. *Zoologische Beiträge I, H. 1.*
- 1882 – Über die Begattung der Knorpelfische. *Ibid.*
- 1882 – Über die Zähne der Hirudineen. *Ibid.*
- 1882 – Über die Entwicklung der Geschlechtsorgane der Insecten. *Ibid.*
- 1883 – Neue Beiträge zur Kenntniss der Plathelminthen. *Ibid. H. 2.*
- 1883 – Über die Anlage der Geschlechtsorgane und die Metamorphose des Herzens bei den Insecten. *Ibid.*
- 1883 – Das Ei und seine Befruchtung. Breslau.
- 1884 – Fortgesetzte Untersuchungen über *Sphaerularia Bombi*. *Zoologische Beiträge I, H. 3.*
- 1884 – Die Entwicklung der Geschlechtsorgane der Insecten. *Ibid.*
- 1884 – *Chironomus Grimmii* und seine Parthenogenesis. *Ibid.*
- 1886 – Über die Flossen der Dipnoi. *Zool. Anzeiger.*

- 1886 – Über den Darm der Arthropoden. *Ibid.*
1887 – Über den Darmkanal der Arthropoden. *Zoologische Beiträge II, H. 1.*
1887 – Über Dipnoi und besonders die Flossen derselben. *Ibid.*
1887 – Über das *Sarcolemma*. *Ibid.*

Źródła:

- Pater M. 1997. Historia Uniwersytetu Wrocławskiego do roku 1918. Wrocław. S. 204.
Rohde E. 1889. Jber. Schl. Ges. v. Cult. 68. S. 9-13.
Wiktor J. 1997. Muz. Przyr. Uniw. Wrocł. S. 12, 64.

Portret ze zbiorów Archiwum Uniwersytetu Wrocławskiego.